

HİKMET-AKADEMİK EDEBİYAT DERGİSİ
[JOURNAL OF ACADEMIC LITERATURE]
YÛNUS EMRE'DEN MEHMED ÂKİF'E ŞİİR
ÖZEL SAYISI
YIL 7, ARALIK 2021

Arş. Gör. Gamze BEŞENK

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
İstanbul/TÜRKİYE
gamzebesenk@gmail.com

ORCID

KİTÂBİYÂT / BOOK REVIEW

Eser: DOLAB NİÇİN İNİLERSİN?

Makale Türü: Kitap Tanıtım ve Değerlendirme	Article Information: Book Review
Yükleme Tarihi: 12.12.2021	Received Date: 12.12.2021
Kabul Tarihi: 27.12.2021	Accepted Date: 27.12.2021
Yayımlanma Tarihi: 31.12.2021	Date Published: 31.12.2021

İntihal / Plagiarism

Bu makale **turnitin** programında taranmıştır.
This article was checked by **turnitin**.

Atıf/Citation

Beşenk, Gamze, "Dolab Niçin İnilersin?", (Kitap Tanıtımı ve Değerlendirme) *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi [Journal Of Academic Literature]*, Yûnus Emre'den Mehmed Âkif'e Şiir Özel Sayısı, Aralık 2021, s. 407-410.

Besenk, Gamze, "Wardrobe, Why Do You Groan?", (Book Review) *Hikmet-Journal of Academic Literature*, Special Issue of Yunus Emre to Mehmed Akif, December 2021, p. 407-410.

HİKMET-AKADEMİK EDEBİYAT DERGİSİ
[JOURNAL OF ACADEMIC LITERATURE]
YÛNUS EMRE'DEN MEHMED ÂKİF'E ŞİİR
ÖZEL SAYISI
YIL 7, ARALIK 2021

Gamze Beşenk

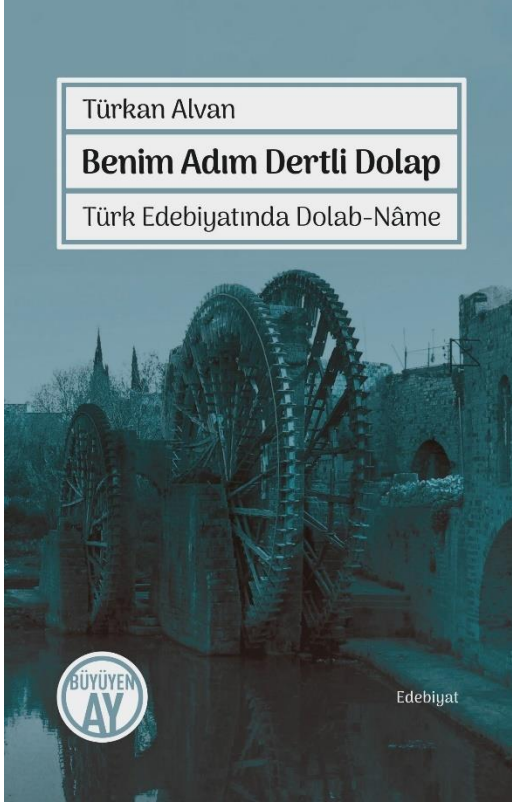
KİTÂBİYÂT/BOOK REVIEW

DOLAB NİÇİN İNİLERSİN?

Yazar: Türkan ALVAN

Benim Adım Dertli Dolap-Türk Edebiyatında Dolab-nâme, Büyüyenay Yayınları,
İstanbul, 2021, 320 s.

ISBN: 978-605-7683-95-3

Klasik zamanın insanları doğayla, eşyayla kısacası hayatın tüm unsurlarıyla iç içe bir hayat yaşadıklarından, eşyanın da künhüne vâkıftılar. Bunun da en güzel ve en sağlam örneğini görebileceğimiz yer de şüphesiz klasik edebiyatımızdır. Şairlerimiz, müelliflerimiz sanatlarını bu hayat tarzı üzre inşa etmişler, dokudukları her bir metin halısında ilmeklerine bu hayatın izlerinin düğümlerini atmışlardır.

Klasik edebiyatımızı oluşturan nazım türlerinin yanında bir de gölgede kalmış türlerimiz de vardır. Araştırmacılarımız bu türleri, bir madenci gibi kazarak gün ışığına çıkarmaya çalışmaktadırlar. Dolabnameler de bunlardan biridir.

Daha önce üzerine çokça düşünülmemiş birkaç çalışma yapılmış olan *Dolabnameler*, Doç. Dr. Türkan Alvan tarafından incelenmiştir. Alvan'ın Büyüyenay Yayınları'ndan çıkan *Benim Adım Dertli Dolap-Türk Edebiyatında Dolab-nâme* adlı çalışması epey ilgi görmüş, klasik edebiyat sahasına da sağlam bir katkıda bulunmuştur.

Alvan, eserinin **Tarihçe** bölümünde öncelikle “dolab” denen unsurun ne manaya geldiğini ayrıntılarıyla anlatmış, sonra bunun farklarına titizlikle değinerek (dolab/ âsiyap farkı) şairlerin şiirlerindeki kasttetikleri “dolab” türünü açıklamaya çalışmış, çeşitli minyatür ve fotoğraflarla da açıklamasını desteklemiştir. Dolabname türünün ortaya çıkışıyla ilgili önemli bir menkıbeye de değinmiş, Hatay yöresinde geçen bu menkıbeyi ayrıntılarıyla anlatarak, menkıbenin geçtiği bölgeye ve edebiyatımızla olan ilişkisine dair de geniş bilgiler vermiştir.

Dolabnâme Türünün Kaynakları bölümünde; her ne kadar varlıklar, canlı ve cansız diye ayrılırsalar da kainatın da bir dili vardır. Bitki, hayvan ve eşyaların konuşturulması, onlara insanî özellikler yüklenmesi klasik edebiyatımızda çokça görülen sanatlardandır. Alvan öncelikle “Kur’an ve Sünnette Kainatın Dile Gelmesi” başlığıyla tabiat, hayvanlar ve bitkilerle ilgili ayetlerden, hadislerden ve Hz. Peygamberle ilgili rivayetlerden örnekler vererek her varlığın kendi lisanınca dile gelmesinin dolabnâme türüne kaynaklık ettiğini belirtmiştir.

Yine aynı bölümün “Tasavvufun Dolabname Türüne Etkisi” başlığıyla öncelikle “Tasavvufta Allah-İnsan-Âlem İlişkisi”ni genişçe ve tasavvufi terkiplerle açıklamıştır. Daha sonra tasavvufi şiirlerde de geçtiği üzere cansız varlıkların ya da insan dışı varlıkların ağlayıp inlemelerini dolabname metaforu üzerinden açıklamaya çalışmıştır. Bundan dolayı da “Tasavvufta Kainatın Dile Gelmesi” başlığıyla ve bir metafor olarak dolabnamenin tasavvuftaki “Devir Nazariyesi”, “Tavaf”, “Sema” ve “Devran” ıstıhalarıyla olan bağlantısına değinerek anlatmıştır.

Yine aynı bölümde “Mevlânâ’nın, Âşık Paşa’nın ve Ahmedî’nin Dolabname Türüne Olan Etkisi”ni ayrı başlıklar altında vererek bu ediplerin eserlerinde yer alan *dolab* ya da *dolab metaforu*yla ilgili unsurları ayrıntılarıyla vererek işlemiştir. Bu eserlerle, dolabnamelerde yer alan üslup ve biçim karşılaştırmalarında da bulunmuştur.

Dolab, *dolabname* ve *dolab metaforuna* dair tüm bilgileri beyan ettikten sonra **Dolabname Metinleri** bölümüne geçen yazar, ismi “dolabname” olarak geçen metinleri derlemiş ve bu metinleri etraflıca irdeleyip tür incelemesi yaparak okuyucuya sunmuştur. İncelediği metinleri vermeye, metinler uzunsu birçoğunu vermeye çalışmıştır. Ayrıca eserin hikâyesini ya da edibin menkıbesini de anlatmıştır. “Alevi Edebiyatında Dolabname” başlığıyla Alevi inancında insanın eşya ve kainatla ilişkisine, Aleviliğe dair metinlerde yer alan dolabname özelliklerinden bahsetmiş; bu kültürün önemli değerlerinden Pir Sultan Abdal’ın Hz. Ali merkezli yazdığı Dolabname’yi de açıklayarak meselenin Alevi kültüründeki yerine de değinmiştir.

Alvan, **Dolabname Türüne Eleştirel Yaklaşımlar** bölümünde dolabname ile ilgili daha önce yapılmış çalışmaları zikretmiş, bu çalışmalardaki bilgi ve yorum eksikliklerini dile getirmiştir. Öncelikle

“tanım”daki sorunları gidermeye çalışmış, daha sonra dolabnameyi türlerine ayırarak incelemiştir. Ahmed-i Dâî'nin Çengname'si ile Şemseddin Sivasî'nin Gülşenabad adlı eserlerin, dolabname ile olan bağlantısına değinmiştir. “Dolabname Türünün Divan Şiirine Etkisi” başlığında klasik edebiyatımızda şairlerin “su dolabı”nı şiirlerinde hangi teşbihlerle ve nasıl bir ruh hâliyle kullandıklarını beyitlerinden örnekler vererek anlatmıştır.

“Eşya İle Dertleşen Şairler” başlığında Alvan, şairlerin cansız varlıkları, bitkileri, hayvanları ya da eşyaları konuştuğu şiirlerin yanında dolabnamelerin ayrı bir yerde olduğunu belirtmekte, dolabnamelerde “karşılıklı konuşma ve tahkiye üslubunun” bulunduğunu söylemektedir. Daha sonra da bülbül, felek, ağaç, rebab gibi varlık ve nesnelere konuşan şairlerin şiirlerinden örneklere yer vermiştir. “Son Söz Rebabnâme”den diyerek de Sultan Veled'in Rebabnâme adlı eserini kendi yorumuyla vererek dolabname ile kaderinin benzerliğini okuyucunun anlamasını sağlamıştır.

*“Şimdi cisim olduğumuza bakma, o zaman saf ve temiz bir ruh idik.
Bizim vatanımız o sonsuz visal iken kaza ve kader gerektirdi, ayrılık
ortaya çıktı. Şimdi o visale hasretimizden inler, her zaman ta yürekten
onun için ağlarız.”*

Alvan'ın bu çalışması klasik edebiyat dünyası için ses getirmesi ve bir türü daha gün yüzüne çıkarması açısından önemlidir. Dolabnamelerin sadece şekil ve muhteva özelliklerini verip geçmeyerek bağlantılı olduğu kültür unsurlarını ve benzerlik gösterdiği eserlerle birlikte değerlendirmeye alması yaptığı çalışmayı çok değerli kılmaktadır. Okuyucunun zihninde soruya yer bırakmamaya, muallakta konu kalmamasına özen göstermiştir. Türkan Alvan'ın çalışmasını takdir ediyor ve daha nice çalışmalarını görmeyi temenni ediyoruz.